

Dula at Lipunan: Pagtuturo Para sa Ikalimang Taon

Jethro Niño Punzalan Tenorio

Teksto: *New Yorker in Tondo* (Marcelino Agana, Jr.)

Pagpapakilala

Ipapakilala sa bahaging ito ng aralin ang ugnayan ng panitikan, partikular na ng dula, at mga sosyo-historico-kultural na kaisipan/kilusan sa panahong inusbungan ng tiyak na mga akda. Layon ng pagpapakilala ng ugnayang ito ang paglalatatag ng pundasyon ng mga mag-aaral sa pagkilala sa mga akdang kanon sa panitikan ng Pilipinas. Gagamiting pangunahing teksto sa talakayan ang dulang “New Yorker in Tondo” ni Marcelino Agana, Jr.

Layunin ng Aralin

1. Nakikilala ang isang dula (nasa anyo ng script) bilang isang akdang pampanitikan na kinatatampukan ng mga elementong pampanitikan tulad ng tauhan, tagpuan at banghay.
2. Nakikilala ang isang dulang itinuturing na kanon sa kasaysayan ng panitikan ng bansa.
3. Nakapagsasanay sa pagtukoy ng ugnayan ng mga elementong pampanitikan at tema ng teksto
4. Nakikilala ang kasanayan ng pagtukoy ng ugnayan sa tema ng akdang pampanitikan at mga kaisipan na namamayani sa tiyak na panahon, lipunan, at kultura na kinabibilangan ng akda.
5. Nakapagmuni-muni tungkol sa sariling kalagayan o karanasan buhat sa natukoy na sosyo-historico-kultural na kaisipan.

Pag-uugnay sa Ladderized Skills

Tinutugunan ng aralin ang pangangailangang ituro ang mga sumusunod na kakayahan batay sa mungkahing ladderized skills:

100. Pagtukoy sa mga elemento ng dula
109. Paggamit ng sariling pananalita sa pagtalakay sa tema at mga detalye ng mga akdang pampanitikan
163. Pagpapaliwanag sa paggamit ng diyologo at stage direction ng isang mandudula

Daloy ng Gawain

Pangganyak: Pagsasadula

Ibigay ang pagbasa ng iskrip ng “New Yorker in Tondo” ni Marcelino Agana Jr. bilang takdang-aralin. Pangkat-pangkatin ang klase at hati-hatiin ang mga bahagi ng dula ayon sa bilang ng pangkat. Magbigay ng tiyak na bahagi ng dula sa pangkat para isadula sa susunod na pagkikita. Bigyan ng lima hanggang sampung minuto ang bawat pangkat para magsadula. Sila ang bahalang magtalaga ng mga papel na gagampanan, gayundin kung nanaisin nilang gumamit ng mga props at costume.

Sa araw ng pagsasadula, panoorin nang sunod-sunod ang mga inihanda ng pangkat hanggang sa mabuo ang buong dula. Sa pamamagitan nito, magkakaroon ng sulap ang buong klase sa kabuuan ng itinanghal na bersyon na dula sa pamamagitan ng kani-kanilang ambag dito.

Sa pagtatapos ng gawain, maaaring itanong ang mga ss:

1. Mula sa panahon ng paghahanda hanggang sa mismong pagtatanghal, ano-ano ang kanilang mga naging saloobin?
2. Ano ang mga naging hamon sa pagtatanghal? Ano naman ang mga naging kapana-panabik na bahagi nito?
3. Ano ang nakitang pagkakaiba sa itinanghal na bersyon at sa binasang iskrip? Paano nakakatulong sa pagpapatingkad ng karanasan ng pagbabasa ng dula ang pagtatanghal dito?

Pagtalakay sa Akda: Gabay sa Talakayan

1. Sino-sino ang mga tauhan sa dula? Ano-ano ang ugnayan nila sa isa't isa?
2. Bakit nagtipon-tipon ang mga tauhan sa bahay ni Aling Atang? Taga-saan sila?
3. Ano ang naging karanasan ni Kikay sa New York? Ano ang naging pakay ng kanyang pagpunta roon? Gaano siya katagal sa New York?
4. Ano-ano ang naging pagbabago sa pagkilos at pag-uugali ni Kikay sa kanyang pagbalik galing New York?
5. Paano tinanggap ng bawat tauhan ang mga pagbabagong ito?
6. Ano ang tumingkad na pagkakaiba ng mga tagpuan ng Tundo at New York?
7. Paano ginamit ng dula ang imahen ng dalawang puno mula sa magkaibang lugar?
8. Paano namulat si Kikay sa katotohanan ng kanyang naging pagbabago? Paano ito ipinakita bilang isang kilos o dramatic action?
9. Ano ang sinasabi ng dula tungkol sa karanasang ito ng pagbabalik-bayan? Paano ito nagiging usapin ng lahi?
10. Bakit pinili ni Kikay ang mapabilang sa pangkat o lahi na hindi talaga niya kinabibilangan? Bakit niya piniling bumalik?

Pagpapakilala ng Ugnayan ng Panitikan at Lipunan

Gawain: Paglikha ng Pinakamaliit ng Grupo

Papangkatin ng guro ang mga mag-aaral sa anumang paraan naisin nito. Maaaring gawin ang pagpapangkat batay sa pagbibilang. Bibigyan ang mag-aaral ng limang minuto para makatuklas ng komonalidad sa kanilang magkakapangkat at tutukuyin ito bilang ang dahilan ng kanilang pagkakapangkat. Kinakailangang lahat ng miyembro ng grupo ay saklaw nitong katangian nito. At kinakailangang tiyak ding katangian ang matutukoy (hindi maaari ang range tulad ng “Mga edad 11-13”).

Bantayan ang mga pangkat na magpapakita ng hira sa pagtukoy ng pagkakatulad. Bigyan sila ng mga opsyon tulad ng paboritong kulay, pinapanood na series, nilalarong game, siyudad na sinilangan, horoscope, pangarap na trabaho, tipong babae o lalaki, relihiyon, kulay ng mata, atbp)

Sa pagtatapos ng inilaang oras, iuulat nila ang katangiang ito ng kanilang grupo. Kapag narinig ng ibang mag-aaral mula sa ibang pangkat ang categorya at nailapat din ito sa kanila, itataas nila ang kanilang kamay bilang tanda ng pagiging kabilang din sa pangkat. Ang pangkat na may pinakakaunting naidagdag na miyembro ang pinakaeksklusibong pangkat at maaaring makatanggap ng premyo.

Pagpoproseso

1. Ano ang naging proseso ng pangkat sa pagtukoy sa pinagsasaluhang katangian o kategorya?
2. Naging mahirap ba o madali ang prosesong ito? Bakit kaya ito naging mahirap o madali?
3. Paano isinaalang-alang ng pangkat ang pagiging eksklusibo (kaunti lang ang madadagdag na tagalabas) nito?
4. Paano ito maiuugnay sa mga karanasan natin ng pagiging kabilang sa mga grupo?
5. Ano ang ibig sabihin ng komyunalidad? Ano naman ang eksklusibidad?

Pag-uugnay

Sa bahaging ito, tatalakayin ng klase ang usapin ng kolonyal na mentalidad, kasama na ang mga posibleng dahilan at implikasyon nito. Maaaring sumipi ng mga linya ni Kikay mula sa dula at ipaarte ito sa klase. Sa bawat pag-arte, pag-usapan ng klase ang kahulugan ng mga sinasabi ng tauhan kaugnay ng usapin ng lahi. Pagmuni-munihan ng klase kung bakit ganito ang naging mga pagpapahalaga ng mga tauhan sa dula.

Sa parehong taon ng pagkakasulat ng dula, inilunsad ni Pangulong Carlos Garcia ang kanyang polisiyang “Pilipino Muna”. Paano nagkakatulad o nagkakaiba ang tema ng dula at ang politikal/ekonomikong polisiyang ito? (Mag-ingat sa pagbanggit ng anumang tahasang ugnayan ng dalawa, bagkus maaaring ulit-ulitin na nasa iisang milieu ang mga ito kahit na di-magkakaugnay)

Pagpapayaman ng Talakayan

Upang masukat ang pag-unawa sa ugnayan ng panitikan at kaisipang panlipunan, ibigay bilang takda ang pagsulat ng isang monologo ng kanilang sarili tungkol sa kanilang pagtangkilik sa produktong Pilipino. Maaari nilang itulad kay Kikay ang tono ng gagawin nilang monologo. Bigyang-tuon sa monologo kung ano ang tingin nila ngayon sa kanilang sariling pagtangkilik sa sariling kultura kung ihahambing sa pagtangkilik nila sa banyagang kultura. Itatanghal nila ang kanilang monologo sa susunod na pagkikita.

Materyales

Boards (Para sa Pangkatang Gawain)

Panulat

Powerpoint presentation

Datos tungkol sa Pilipino Muna Policy

Iskrip ng Dula

Chalk

Blackboard

Pagtatasa (*Assessment*)

Pagsusulit na Pasanaysay tungkol sa paglalahad ng kahalagahan ng dulang “New Yorker in Tondo” sa pagtalakay sa usapin ng lahi at kolonyal na mentalidad sa lipunan sa kasalukuyan.